

Yrittäjän
työeläketurva
2012

Sisältö

Yrittäjän Eläke-Tapiola	3
Yrittäjän verkkopalvelut	3
Sähköinen eläkepalvelu	3
Työeläkeote	3
Yrittäjän työeläkevakuutus	4
Ketä YEL koskee?	4
YEL-työtulon määrittely	4
YEL-vakuutusmaksu	4
YEL-vakuutusmaksun joustomahdollisuus ja vaikutus etuuksiin	4
YEL-työtulon vaikutus eläkkeeseen ja muuhun sosiaaliturvaan	4
Eläkelajit	5
Vanhuuseläke	5
Osa-aikaeläke	5
Ammatillinen kuntoutus	6
Työkyvyttömyyseläke	7
Perhe-eläke	7
Eläkkeen muodostuminen	9
Eläkkeen karttuminen sosiaalietuuksista	9
Eläkettä tulevalta ajalta	10
Vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläke	10
Työeläkkeiden yhteensovitus poistui	10
Elinaikakerroin	11
Indeksit	11
Eläkkeen hakeminen	11
Eläkkeen hakeminen ulkomailta	12
Kelan lapsikorotus	12
Eläkkeen myöntäminen	12
Ansaintarajat eläkkeellä ollessa	13
Työeläkkeen vaikutus kansaneläkkeeseen	13
Yksinasuva	14
Avo- tai avioliitossa oleva puoliso	15

Yrittäjän eläkevakuutus on keskeinen osa yrittäjän turva-
verkkoa. Yrittäjän eläkelain (YEL) tarkoitus on turvata yrittä-
jän toimeentulo vanhuuden tai työkyvyttömyyden kohdates-
sa. YEL-vakuutus tuo myös turvaa perheenjäsenille yrittäjän
kuolemantapauksessa.

Työeläkettä karttuu työntöön perusteella. Työeläkkeen mää-
rään vaikuttavat vuosiansiot, työhistorian pituus ja iän mu-
kaan määräytyvä eläkkeen karttumisprosentti. Saman eläk-
keensaajan kokonaiseläkkeessä voi olla monen eri lain
mukaan ansaittuja eläkkeen osia. Jos työeläkkeen määrä
jää pieneksi, voidaan sen lisäksi maksaa kansaneläkettä.

Eläkettä kertyy myös palkattomilta ajoilta, esimerkiksi äiti-
ys- ja vanhempainvapaan sekä sairausloman ajalta. Tutkin-
toon johtava opiskelu ja omien alle 3-vuotiaiden lasten hoi-
to kartuttavat myös työeläkettä.

Yrittäjän Eläke-Tapiola

Eläke-Tapiola on Suomen kolmanneksi suurin työeläkeva-
kuuttaja. Eläke-Tapiola huolehtii sekä yrittäjien että työntekijöiden lakisääteisestä työeläketurvasta ja osallistuu Suomen työeläkejärjestelmän kehittämiseen. Eläke-Tapiola on osa vakuutusomistajien omistamaa Tapiola-ryhmää. Tapiola tarjoaa vakuutus-, pankki-, säästö- ja sijoittajapalveluja sekä tuottaa asiakkailleen etuja ja kestäviä hyvinvoinnin ja menestyksen ratkaisuja.

Tämä opas sisältää keskeiset tiedot yrittäjän eläketurvasta. Tarkempaa tietoa YEL- ja TyEL-vakuuttamisesta saa osoitteesta elake-tapiola.fi sekä puhelinpalvelustamme numerosta (09) 453 3680. Samasta osoitteesta löytyy myös lisätietoa eläketurvasta.

Yrittäjän verkkopalvelut

Yrittäjä voi hoitaa kaikki vakuutus- ja vahinkoasiansa verkossa. Tapiolan verkkopalvelussa yrityksille hoituvat vakuutusasiat ilman paperien pyöritystä. Palvelu säästää aikaa, vakuutusarkisto on aina ajan tasalla ja verkkopalvelussa näkee, mitä asioita on hoitanut ja mitkä ovat vielä kesken.

Verkkopalvelussa voi muun muassa

- tulostaa YEL-vakuutuksen voimassaolotodistuksen sekä todistuksen maksetuista YEL-maksuista
- seurata YEL-vakuutuksen maksutilannetta
- nähdä YEL-sopimustiedot
- hakea maksujoustoa.

Maksuttomaan verkkopalveluun voi tutustua osoitteessa tapiola.fi/esittely. Samasta osoitteesta voi myös tilata käyttöön tarvittavat tunnukset.

Sähköinen eläkepalvelu

Eläke-Tapiolan eläkepalvelusta saa tietoa omasta työeläkkeestä.

Sähköisessä eläkepalvelussa voi:

- tarkistaa henkilökohtaisen työeläkeotteen
- valita, haluaako jatkossa tarkistaa työeläkeotteen vain netissä
- laskea vanhuus-, osa-aikaeläke- ja työkyvyttömyyseläkearvion sekä arvion osa-aikaeläkkeen jälkeisen vanhuuseläkkeen määräästä
- hakea vanhuuseläkettä
- Tapiolasta työeläkettä saavat voivat tilata työeläkekortin ja eläketodistuksen, ilmoittaa osoitteen muutoksesta, muuttaa pankkitilinumeron ja korottaa veroprocenttia.

Palvelun käyttö on maksutonta ja turvallista. Palveluun tunnustaudutaan oman pankin verkkotunnuksilla osoitteessa tapiola.fi/elakepalvelu.

Työeläkeote

Eläke-Tapiola lähettää työeläkeotteen vakuuttamilleen 18–67 -vuotiaille työntekijöille ja yrittäjille. Työeläkeote sisältää tiedot työansioista ja eläkettä kartuttavista sosiaali-etuuksista. Otteelle on laskettu edellisen vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä. Yli 50-vuotiaille lasketaan myös arvio tulevasta vanhuuseläkkeestä oletuksella, että työskentely jatkuisi edellisen vuoden ansiotasolla.

Työeläkeote kannattaa tarkistaa huolellisesti, koska tuleva työeläke perustuu otteen tietoihin. Jos huomaat työeläkeotteella virheitä tai puutteita, tee kirjallinen korjauspyyntö. Korjauspyyntölomake löytyy osoitteesta tapiola.fi/elakepalvelu. Selvitämme asiakkaan pyynnöstä puuttuvat tiedot ja virheet vuosilta 2006–2011. Jos työeläkeotteelta puuttuu vanhempia työsuhteita tai niissä on virheitä, näyttövelvollisuus on asiakkaalla. Korjauspyynnön liitteeksi tarvitaan tällöin esim. työtodistus ja palkkakuitit.

Vuodesta 2013 alkaen otteiden lähetystahti harvenee, ja se lähetetään alle 60-vuotiaille vain joka kolmas vuosi. Sähköisesti työeläkeotteen voi tarkistaa vuosittain osoitteesta tapiola.fi/elakepalvelu. Edellisen vuoden tiedot ovat kokonaisuudessaan käytettävissä huhtikuun alkuun mennessä. Eläkepalvelussa voit myös valita pysyvästi sähköisen otteen, jolloin sinulle ei enää lähetetä paperista otetta kotiin.

Työeläkeotteelta entistä tarkemmat tiedot eläkkeestä

Vuodesta 2012 alkaen julkisen sektorin palvelussuhteet ja niistä karttuneet eläkkeet ovat mukana työeläkeotteella. Jos siis olet työskennellyt esimerkiksi kunnan tai valtion palveluksessa, tämän vuoden otteella näkyy sinulle kokonaisuudessaan karttunut eläke. Jos viimeisin työsuhde on julkisella sektorilla, otteen lähettää vuonna 2012 Keva.

Karttuneen eläkkeen määrässä on nyt huomioitu elinaikakertoimen vaikutus. Vanhuuseläkearvioissa elinaikakerroin on ollut mukana jo aikaisemminkin.

Jos eläke sisältää TEL-lisäeläkettä, sen määrä on vuodesta 2012 alkaen otteella sen tasoisena, kuin jos jäisi vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana. Aikaisemmin lisäeläkkeen määrä oli 65 vuoden tasolla. Lisäeläkkeen määrä riippuu eläkkeelle jäämisistä.

Otteella ei ole tietoja ulkomaan työskentelystä, kansaneläkkeestä, jatkuvasta lisäeläkkeestä eikä vapaaehtoisista lisäeläkevakuutuksista.

Lisää tietoa työeläkeotteesta löytyy osoitteesta tapiola.fi/elaketurva.

Yrittäjän työeläkevakuutus

Ketä YEL koskee?

Suomessa asuva ja yrityksessä työskentelevä 18–67 -vuotias yrittäjä vakuutetaan YEL:n mukaan. Yrittäjä kuuluu YEL:n piiriin, kun yritystoiminta on jatkunut vähintään neljä kuukautta sen jälkeen, kun yrittäjä on täyttänyt 18 vuotta ja vahvistettava YEL-työtulo on vähintään 7 105,84 euroa vuodessa (vuoden 2012 indeksitasossa). Jos yrittäjän työtulo on tätä pienempi, hän ei kuulu lain piiriin, mutta voi halutessaan vakuuttaa itsensä vapaaehtoisesti. Vuonna 2012 YEL-työtulon yläraja on 161 375 euroa.

Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen rinnalla yrittäjän lakisääteinen vakuuttamisvelvollisuus lakkaa. Yrittäjätoiminnan voi vakuuttaa vapaaehtoisesti ja tältä ajalta eläkettä karttuu YEL-työtulosta 1,5 % vuodessa. Vapaaehtoisesti vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertyneen eläkkeen saa hakemuksesta maksuun, kun täyttää 68 vuotta.

Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla voi työskennellä, mutta tällöin on huomioitava työkyvyttömyyseläkkeen tarkat henkilökohtaiset ansaintarajat. Mikäli yritystoimintaa harjoittaa työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla, on yrittäjätoiminta pääsääntöisesti vakuutettava YEL:n mukaan, jos muut vakuuttamisedellytykset täyttyvät. Tällöin eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuodessa YEL-työtulosta.

YEL-työtulon määrittely

Yrittäjä hinnoittelee oman työnsä YEL-työtulolla. YEL-työtulon tulee suuruudeltaan vastata sellaista palkkaa, joka kohtuudella olisi maksettava, jos yrittäjän tilalle olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö. Työtulo ei siis vastaa välttämättä yrittäjän verotettavaa tuloa tai yrityksen tulosta.

YEL-työtulo tarkistetaan automaattisesti aina vuodenvaihteessa palkkakertoimella. Yrittäjä voi nostaa tai laskea työtuloaan, jos siihen vaikuttavat seikat muuttuvat olennaisesti. Yritystoiminnan lyhytkestoiset katkokset tai tilapäiset muutokset eivät kuitenkaan vaikuta YEL-työtuloon. Työtuloa ei voi muuttaa takautuvasti.

YEL-työtulon määrittämiseen saa neuvoja Tapiolan toimistoista sekä YEL-asiakaspalvelusta numerosta (09) 453 3680.

Työtulon voi muuttaa soittamalla asiakaspalvelunumeroon (09) 453 3680 tai YEL-muutoslomakkeella, joka löytyy osoitteesta elake-tapiola.fi.

YEL-vakuutusmaksu

Vuonna 2012 YEL-vakuutusmaksut työtulosta ovat:	
22,5 % (aloittavalla yrittäjällä 16,88 %)	18–52-vuotiailla
23,85 % (aloittavalla yrittäjällä 17,89 %)	53–67-vuotiailla

YEL-vakuutusmaksuprosentin vahvistaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriö. Vakuutusmaksut ovat rajoituksetta vähennyskelpoisia valtion- ja kunnallisverotuksessa.

YEL-vakuutusmaksun joustomahdollisuus ja vaikutus etuuksiin

YEL-vakuutusmaksuun voi saada tilapäistä joustoa yrityksen maksukyvyyn mukaan vuoden ajaksi. Jouston avulla YEL-vakuutusmaksun määrää voidaan muuttaa ilman, että vahvistettua työtuloa ja siihen perustuvaa vakuutusmaksua tarvitsee pysyvästi muuttaa. Jouston avulla yrittäjä voi maksaa hyvinä vuosina lisämaksua 10–100 % tai heikompina vuosina pienentää vuosimaksuaan 10–20 %.

Korotettu ja alennettu vakuutusmaksu vaikuttavat suoraan kyseiseltä vuodelta karttuvaan eläkkeeseen. Osa-aikaeläkkeen vakiintunutta kokoaikatyön työtuloa laskettaessa otetaan eläkkeen alkamista edeltävän vuoden työtulossa huomioon alennettu YEL-maksu, mutta ei korotettua maksua.

Kun lasketaan työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota, otetaan työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden työtulon joustomaksu huomioon vain poikkeustapauksissa. Joustomaksua ei sen sijaan oteta huomioon laskettaessa sairausvakuutuksen päivärahaa tai arvioitaessa työssäoloehdon täyttymistä työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksenä. Niissä huomioidaan vain vahvistettu YEL-työtulo.

YEL-maksun joustoa haetaan kirjallisesti. Allekirjoitettu hakemus on lähetettävä sen vuoden aikana, jota maksun muutos koskee. Lisätietoa joustomaksusta löytyy osoitteesta elake-tapiola.fi. Samassa osoitteessa voi myös laskea joustomaksun määrän ja täyttää joustohakemuksen.

YEL-työtulon vaikutus eläkkeeseen ja muuhun sosiaaliturvaan

Yrittäjätoiminnasta kertyvä eläke lasketaan koko yrittäjätoiminnan ajalta vahvistettujen työtulojen perusteella. Työtulo vaikuttaa suoraan sekä tulevan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen määrään että muuhun yrittäjän sosiaaliturvaan. Siksi on tärkeää, että työtulo on koko yrittäjänä oloajan oikealla tasolla ja vastaa yrittäjätoiminnan laajuutta. Yrittäjän on hyvä vähintään kerran vuodessa miettiä, olisiko työtuloa syytä tarkistaa. Eläketurvan pienuus ei ole enää korjattavissa lähellä eläkeikää.

Työtulo vaikuttaa myös osa-aikaeläkeoikeuteen. Keskimääräisen työtulon pitää olla eläkkeen alkamisvuodelta ja sitä edeltävältä 5 vuoden ajalta vähintään 14 211,69 euroa vuodessa (vuonna 2012), jotta yrittäjällä olisi oikeus osa-aikaeläkkeeseen.

YEL-vakuutusmaksun laiminlyöminen voi vaikuttaa yrittäjän eläkkeen määrään. Mikäli YEL-maksuja on jäänyt jonain vuonna maksamatta, pienennetään kyseisen vuoden työtuloa maksamattomien maksujen suhteessa. Jos jonkun vuoden YEL-maksut ovat kokonaan maksamatta, jää eläke sen vuoden osalta kokonaan karttumatta. YEL-eläke pienee, jos laiminlyö maksujen maksamisen ja maksut vanhentuvat.

YEL-työtulo ja työttömyysturva

Yrittäjän työttömyysturva voi olla joko Kelan maksamaa peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea tai mikäli yrittäjä on työttömyyskassan jäsen, ansiosidonnaista päivärahaa. Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha lasketaan sen työtulon perusteella, jonka yrittäjä on ilmoittanut työttömyyskassaan. Ilmoitettu työtulo ei voi olla korkeampi kuin YEL-työtulo. YEL-työtulon pitää olla vähintään 8 520 euroa vuodessa, jotta yrittäjä pääsee työttömyysturvan piiriin.

1940-luvulla syntynyt työtön voi hakea työttömyyseläkettä, jos on saanut työttömyyspäivärahaa 500 päivältä ja ansainnut työeläkettä vähintään viisi vuotta edeltävän 15 vuoden aikana. Jos täyttää 63 vuotta ennen työttömyyspäivärahan 500 päivän täyttymistä, voi valita jatkaako työttömyyspäivärahalla vai hakeeko vanhuuseläkkeen.

Vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneillä henkilöillä ei ole oikeutta työttömyyseläkkeeseen. He voivat sen sijaan saada työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea enintään 65-vuotiaaksi saakka. Ansiopäivärahasta karttuu eläkettä kuitenkin enintään 63-vuotiaaksi saakka.

Lisätietoa työttömyysturvasta saa omasta työttömyyskassasta tai Kelasta.

YEL-työtulo ja muu sosiaaliturva

Kela käyttää ansiosidonnaisten sairaus-, äitiys- ja isyyspäivärahojen sekä vanhempainrahan perusteena vahvistettua YEL-työtuloa. Vuonna 2012 päivärahojen laskennassa käytetään ensisijaisesti vuoden 2010 työtulotietoja. Tarkempia tietoja sairauspäivärahasta saa Kelasta.

Verottaja käyttää YEL-työtuloa sairausvakuutusmaksun laskennassa. Tarkempia tietoja saa tarvittaessa verottajalta.

Yrittäjien vapaaehtoisessa tapaturmavakuutuksessa käytetään maksujen ja korvausten määräytymisperusteena ns. vuosityöansiota, joka usein sovitetaan yhtä suureksi kuin YEL-työtulo.

YEL-laskurilla osoitteessa tapiola.fi/yel-laskuri voi laskea YEL-työtulon vaikutuksen vakuutusmaksuun, kelan maksamaan sairaspäivärahaan ja työeläketurvaan.

Eläkelajit

Vanhuuseläke

Vanhuuseläkkeelle voi jäädä 63–68-vuotiaana. 63 vuotta täyttänyt yrittäjä voi itse päättää vanhuuseläkkeensä alkamisajankohdan. Yritystoimintaa ei tarvitse lopettaa. YEL-vakuutus lakkautetaan vanhuuseläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Jos yrittäjä jatkaa yritystoimintaa eläkkeen aikana, hän voi ottaa vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen.

Yrittäjä voi jäädä varhennetulle vanhuuseläkkeelle 62-vuotiaasta alkaen. Yrittäjätoimintaa ei tarvitse lopettaa. Eläkkeelle siirtymiseen mennessä karttuneeseen eläkkeeseen tehdään tällöin varhennusvähennys. Vähennys on 0,6 prosenttia kuukaudelta. Vuoden varhentaminen pienentää eläkettä 7,2 prosenttia. Varhentaminen pienentää eläkettä pysyvästi.

Vanhuuseläkkeelle siirtymistä voi myös lykätä yli 68 vuoden iän. Tällöin eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaista lykättyä kuukautta kohden.

Osa-aikaeläke

Kokoaikatyötä tekevällä on mahdollisuus vähentää työskentelyä osa-aikaeläkkeen avulla. Osa-aikaeläke korvaa osittain ansiotason laskua.

Osa-aikaeläkkeen saa henkilö

- joka on täyttänyt 58 vuotta (vuonna 1953 ja sen jälkeen syntyneillä ikäraja on 60 vuotta)
- joka on osa-aikatyöhön siirtymistä edeltäneiden 18 kuukauden aikana ollut kokoaikatyössä vähintään 12 kuukautta (yrittäjällä YEL-työtulon tulee olla vähintään 14 211,69 euroa vuoden 2012 indeksissä). Tätä 18 kuukauden tarkasteluaikaa voidaan pidentää enintään kuudella kuukaudella, mikäli hakija on saanut sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, liikenne- tai tapaturmavakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta tai päivärahaa.
- jolle on viimeisen 15 kalenterivuoden aikana karttunut työeläkettä vähintään 5 vuodelta
- joka ei saa työeläkelakien mukaista omaa työeläkettä ja
- joka siirtyy osa-aikatyöhön.

Lisäksi yrittäjän vahvistettujen YEL-työtulojen painotettu-keskimäärä tulee olla vuonna 2012 vähintään 14 211,69 euroa vuodessa. Jos työtulon keskimäärä on tätä pienempi, ei yrittäjälle voida myöntää osaaikaeläkettä. Keskimääräinen työtulo lasketaan viiden edeltävän ja kuluvan kalenterivuoden YEL-työtulosta.

Osa-aikatyö

Osa-aikaeläkkeelle siirtyessään yrittäjä vähentää työpanoksensa puoleen tai lopettaa yrittäjätoiminnan kokonaan ja siirtyy osa-aikaiseksi työntekijäksi.

Osa-aikatyön työtulo on puolet keskimääräisestä YEL-työtulosta. Tämä lasketaan vuonna 2012 vuosien 2007-2012

vahvistetuista työtuloista. Keskimääräisessä YEL-työtulossa ei huomioida YEL-joustomaksuja. Osa-aikaeläkepäätöksen yhteydessä vahvistettavan työtulon on oltava vuonna 2012 vähintään 7 105,84 euroa vuodessa. Vahvistettavan YEL-työtulon on oltava 35–70 % kokoaikatyön vakiintuneesta ansiosta.

Osa-aikaeläkkeelle siirtynyt yrittäjä maksaa YEL-vakuutusmaksun osa-aikaeläkepäätöksen yhteydessä vahvistetusta työtulosta. Vakuutusmaksusta ei voi joustaa.

Osa-aikaeläkkeen suuruus

Osa-aikaeläke on puolet kokoaikatyön vakiintuneen ja osa-aikatyön työtulojen erotuksesta eli ns. ansion alenemasta. Osa-aikaeläke voi olla enintään 75 % eläkkeen alkamiseen mennessä eri työeläkelakien mukaan karttuneista työeläkkeistä.

Osa-aikaeläkettä laskettaessa kokoaikatyön vakiintunut ansio lasketaan viiden edeltävän kalenterivuoden YEL-työtulosta, mahdollisista muista eläkevakuutetuista ansioista ja sosiaalietuuksista.

Jos yrittäjän joustaa YEL-vakuutusmaksussa ylöspäin osa-aikaeläkettä edeltävänä vuonna, lisämaksua ei huomioida kokoaikatyön vakiintuneessa ansiossa. Jousto alaspäin kuitenkin huomioidaan.

Esimerkki	
Kokoaikatyön vakiintunut ansio	2 072 euroa/kk
Osa-aikatyön ansiot	1 000 euroa/kk
Ansion alenema	1 072 euroa/kk
Eläke	536 euroa/kk

Kokoaikatyön ja osa-aikatyön ansioihin lasketaan mukaan päätyön lisäksi kaikkien mahdollisten rinnakkaisten työsuhteiden ansiot. Tästä syystä eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle osa-aikatyössä tapahtuvista muutoksista. Osa-aikaeläkkeellä oleva yrittäjä ei voi muuttaa YEL-työtuloaan menettämättä osa-aikaeläkeoikeutta.

Eläkelaitoksella on oikeus periä aiheettomasti maksettu osa-aikaeläke takaisin.

Työkyvyttömäksi tai työttömäksi osa-aikaeläkkeellä ollessa

Jos osa-aikaeläkeläinen sairastuu, Kela maksaa omavastuun jälkeen sairauspäivärahaa. Päivärahan määrää laskettaessa huomioidaan henkilölle maksettava osa-aikaeläke. Päivärahaa maksetaan enintään 300 päivältä. Tältä ajalta maksetaan entisen suuruista osa-aikaeläkettä. Yrittäjän on pidettävä YEL-vakuutus voimassa, jotta oikeus osa-aikaeläkkeeseen säilyisi sairauspäivärahan ajan. Mikäli henkilölle myönnetään työkyvyttömyyseläke, osa-aikaeläke lakkaa.

Osa-aikatyön päättyessä myös osa-aikaeläke päättyy. Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset ja määrän voi tarkistaa omasta työttömyyskassasta tai Kelasta.

Osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävä vanhuuseläke

Osa-aikaeläkkeen aikana osa-aikatyöstä karttuu eläkettä normaaleilla karttumaprosenteilla. Eläkettä karttuu vuosiansiosta 1,9 % ikävälillä 58–62 vuotta ja 4,5 % ikävälillä 63–68 vuotta. Vuonna 1952 ja sitä ennen syntyneillä karttuu eläkettä myös ansion alenemasta 0,75 % vuodessa. Vuonna 1953 ja sen jälkeen syntyneillä ansion alenemasta ei kartu enää eläkettä.

Osa-aikaeläkkeen jälkeen vanhuuseläkkeelle voi siirtyä 63–68 vuoden iässä. Varhennetun vanhuuseläkkeen voi saada 62-vuotiaana. Eläkkeen määrää pinennetään pysyvästi 0,6 % jokaiselta varhennetulta kuukaudelta ennen 63 vuoden ikää, enimmillään 7,2 %.

Osa-aikaeläkkeen jälkeistä vanhuuseläkettä on haettava erikseen.

Ammatillinen kuntoutus

Työeläkekuntoutuksella pyritään ehkäisemään työntekijän tai yrittäjän joutumista työkyvyttömyyseläkkeelle. Tavoitteena on henkilön työ- ja ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen ja siten työelämässä pysyminen. Ammatillinen kuntoutus voi olla esimerkiksi työkokeilua, työhön valmistusta tai työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta. Se voi olla myös tukea elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen. Ammatillisena kuntoutuksena tuettava toimenpide suunnitellaan ja ratkaistaan aina yksilöllisesti hakijan tarpeen mukaisesti.

Henkilöllä on oikeus ammatilliseen työeläkekuntoutukseen, jos sairauden arvioidaan aiheuttavan noin viiden vuoden kuluessa uhan joutua työkyvyttömyyseläkkeelle. Kuntoutuksen edellytyksenä on lisäksi, että hakijalla on työansioita viimeisen viiden vuoden ajalta yhteensä 32 447,22 euroa. Yrittäjällä ansiot lasketaan YEL-työtulosta.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus ja vakiintuminen työelämään. Arvioinneissa otetaan myös huomioon, johtaisiko ammatillinen kuntoutus todennäköisesti työntekijän terveydentilan kannalta sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palaamiseen. Lisäksi otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus työntekijän eläkkeelle jäämistä.

Ammatillinen kuntoutus on ensisijainen työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden. Tästä johtuen hakijan kuntoutusmahdollisuudet tutkitaan ennen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä. Tavoitteena on, että kuntoutus aloitettaisiin riittävän ajoissa, jotta työkyvyttömyys voitaisiin ehkäistä tai ainakin siirtää sen alkamista.

Kuntoutuksen ajalta kuntoutusraha

Työeläkekuntoutukseen hakeutuvalla maksetaan kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa, joka on 33 prosentilla korotetun työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Lisäksi korvataan kuntoutuksen ajalta aiheutuneita välittömiä kustannuksia.

Osakuntoutusraha maksetaan kuntoutujalle, joka jatkaa osittain työssä ammatillisen kuntoutuksen rinnalla. Osakuntoutusraha on 33 prosentilla korotetun osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Jos kuntoutustuen eli määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen saaja aloittaa ammatillisen kuntoutuksen, maksetaan hänelle kuntoutustuen lisäksi 33 prosentin korotus kuntoutuksen ajalta.

Kela selvittää sairauspäivärahaa saavan kuntoutustarpeen. Se järjestää lääkinällistä kuntoutusta ja maksaa siitä aiheutuneita kustannuksia. Kela järjestää ja korvaa myös ammatillista kuntoutusta.

Työkyvyttömyyseläke

Sairauden perusteella myönnettäviä eläkkeitä ovat

- työkyvyttömyyseläke ja osatyökyvyttömyyseläke (toistaiseksi myönnettäviä)
- kuntoutustuki ja osakuntoutustuki (määräaikaisia)

Työkyvyttömyyseläkkeen voi saada alle 63-vuotias henkilö, jonka työkyky on alentunut sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään vuoden ajaksi. Eläkkeen hakija saa pääsääntöisesti ennen työkyvyttömyyseläkettä 300 päivää eli noin vuoden sairauspäivärahaa.

Kela selvittää tarvittaessa työkyvyttömän henkilön kuntoutustarpeen, kun sairauspäivärahaa on maksettu 60 päivää. Kun sairauspäivärahaa on maksettu 150 päivää, Kela ilmoittaa, milloin päiväraha päättyy ja kehottaa hakemaan eläkettä.

Jos eläkkeen hakija ei ole hakenut sairauspäivärahaa tai kyseessä on osatyökyvyttömyyseläke, eläke voi alkaa työkyvyttömäksi tuloa seuraavan kuukauden alusta.

Työkyvyttömyyden arviointi

Työkyvyttömyyden määrittelyn pohjana on lääkärintodistus hakijan terveydentilasta. Päätöstä tehtäessä käytetään sekä lääketieteellistä että sosiaalis-taloudellista arviointia. Eläkeratkaisussa otetaan huomioon terveydentilan lisäksi hakijan kyky hankkia ansiotuloja, hakijan ikä, koulutus, aiempi työkokemus, asumisolot ja perhesuhteet. Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää lievemmin ehdoin 60 vuotta täytäneille.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi, jos työkyky on menetetty ja sen palautuminen on epätodennäköistä. Jos työkyvyn palautumisesta on toiveita, myönnetään eläke määräaikaisena kuntoutus- tai osakuntoutustukena.

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan myöntää, jos työkykyä on vielä osittain jäljellä. Osatyökyvyttömyyseläkettä saava on yleensä työssä. Jos hän on työtön, hän voi ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon ja saada eläkkeen lisäksi vähennettyä työttömyyspäivärahaa.

Osatyökyvyttömyyseläkkeestä voi hakea ennakkopäätöksen, joka on voimassa 9 kuukautta. Yrittäjä voi siirtyä osatyökyvyttömyyseläkkeelle, kun ansiot alenevat 60 %:iin aiemmasta vakiintuneesta ansiotasosta. Jos jäljelle jäävä yrittäjätoiminta ylittää vakuuttamisen alarajan, yrittäjällä tulee olla YEL-vakuutus.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Työkyvyttömyyseläke muodostuu kahdesta osasta, karttuneesta eläkkeestä ja tulevan ajan eläkkeen osasta. Karttunut eläke lasketaan työkyvyttömäksi tuloa edeltäneen vuoden loppuun saakka. Tulevalla ajalla tarkoitetaan vanhuuseläkeikään jäljellä olevaa aikaa. Tulevan ajan eläke lasketaan sairastumisvuoden alusta 63-vuoden ikään saakka. Tulevaan aikaan on oikeus, jos työeläkelakien mukaisia työansioita on viimeisen 10 kalenterivuoden aikana vähintään 16 223,61 euroa.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Alle 50-vuotiaana työkyvyttömäksi tulleen työkyvyttömyyseläkkeeseen tehdään kertakorotus, kun eläke on jatkunut yhtäjaksoisesti viisi vuotta. Korotus on sitä suurempi, mitä nuorempana työkyvyttömyys on alkanut. Yli 55-vuotiaan eläkkeeseen korotusta ei tehdä.

Perhe-eläke

Perhe-eläkkeenä voidaan maksaa sekä lapsen- että leskeneläkettä. Perhe-eläkkeeseen on oikeus alle 18-vuotiaalla lapsella, leskellä ja eräin edellytyksin entisellä puolisoilla. Avoliitossa olevalla ei ole leskeneläkeoikeutta. Rekisteröidyn parisuhteen osapuolella on oikeus leskeneläkkeeseen samoin edellytyksin kuin aviopuolisolla.

Lapseneläkkeen saa edunjäntäjän oma lapsi ja adoptiolapsi sekä lesken lapsi, joka asui edunjäntäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa. Sama koskee myös rekisteröidyssä parisuhteessa elävän vanhemman kanssa samassa taloudessa elävää lasta. Kasvatilapsi ei saa työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä. Lapseneläke lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai jos hänet annetaan ottolapseksi.

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos

- puolisoilla on tai on ollut yhteinen lapsi ja
- puoliset olivat edunjäntäjän kuollessa naimisissa ja
- avioliitto oli solmittu ennen kuin edunjäntäjä täytti 65 vuotta.

Lapseton leski saa leskeneläkkeen, jos

- avioliitto on solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja
- avioliitto on jatkunut vähintään viisi vuotta ja
- avioliitto on solmittu ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta ja
- leski on vähintään 50-vuotias puolison kuollessa tai leski on saanut työkyvyttömyyseläkettä vähintään kolme vuotta.

Entisellä puolisollla on leskeneläkeoikeus, jos edunjättäjä oli velvollinen maksamaan hänelle elatusapua. Elatusavun maksamisesta entiselle puolisolle on oltava sosiaalilautakunnan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös.

Jos alle 50-vuotias leski solmii uuden avioliiton, leskeneläke lakkaa. Hänelle maksetaan tällöin kertasuorituksena kolmen vuoden leskeneläke. Jos 50 vuotta täyttänyt leski solmii uuden avioliiton, leskeneläkkeen maksaminen jatkuu. Uudesta avioliitosta ei synny leskeneläkeoikeutta.

Perhe-eläkkeen määrä

Perhe-eläke lasketaan edunjättäjän ansaitsemasta työeläkkeestä. Jos kuollut puoliso ei vielä ollut eläkkeellä, perhe-

eläke lasketaan sen työkyvyttömyyseläkkeen mukaan, jonka hän olisi saanut jos olisi tullut kuolinhetkellään työkyvyttömäksi.

Enimmillään leskeneläke on puolet edunjättäjän eläkkeestä. Leskeneläkkeen määrään vaikuttaa lasten lukumäärä. Oheisessa taulukossa on esitetty lesken ja lasten osuudet perhe-eläkkeestä.

Perhe-eläke prosentteina edunjättäjän eläkkeestä		
Lasten lukumäärä	Lesken osuus, %	Lasten osuus, %
0	50	–
1	50	33
2	42	58
3	25	75
4 tai enemmän	17	83

Lesken oma työeläke saattaa myös vaikuttaa leskeneläkkeen määrään. Leskeneläkettä laskettaessa verrataan keskenään edunjättäjän eläkettä ja lesken omaa työeläkettä tai laskennallista työkyvyttömyyseläkkeen määrää, mikäli leski ei vielä ole eläkkeellä.

Leskeneläkkeen vähentäminen

Edunjättäjän eläke/kk

	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000	3200	3400	3600	3800	4000
0	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
200	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
400	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
600	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
800	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623	1723	1823	1923
1000	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623	1723	1823
1200	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623	1723
1400	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623
1600	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523
1800	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423
2000	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323
2200	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223
2400	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123
2600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023
2800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923
3000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823
3200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723
3400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623
3600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523
3800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423
4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323

Oheisessa taulukossa on oletettu, ettei leskellä ole alaikäisiä lapsia ja, että leskeneläke on ennen lesken omien tulojen vaikutusta 50 % vainajan eläkkeestä eikä eläkettä makseta entiselle puolisolle.

Lähde: Eläketurvakeskus

Vertailun tarkoituksena on mitoitaa leskeneläkkeen määrä vastaamaan edunjättäjän kuolemasta aiheutunutta taloudellista menetystä. Jos lesken oma työeläke ylittää 645,50 euron rajan (2012 indeksissä), pienentää puolet tästä ylitteestä leskeneläkettä.

Jos perhe-eläkkeen saajina on alle 18-vuotiaita lapsia, ei lesken työeläke vaikuta työeläkelakien mukaiseen leskeneläkkeeseen. Tällöin leskeneläkkeeseen tehdään tarkistus nuorimman lapsen täyttäessä 18 vuotta. Mikäli perhe-eläkkeen saajina ei ole lapsia, tehdään leskeneläkkeeseen vähentäminen kuuden kuukauden kuluttua eläkkeen alkamisesta.

Jos leski on jo eläkkeellä, tehdään vähentäminen heti perhe-eläkkeen alkaessa. Laskennallisen työkyvyttömyyseläkkeen perusteella tehty vähentäminen tarkistetaan, kun leskelle myönnetään oma työeläke.

Esimerkki:

Matti kuolee ja Maija jää leskeksi

Matin työeläke on 1500 €/kk. Leskeneläke on ennen vähennystä puolet edunjättäjän eläkkeestä eli
 $1500 \text{ €} / 2 = 750 \text{ €}$

Maijan oma työeläke on 700 €/kk. Maijan työeläke ylittää 645,50 € rajan, joten puolet ylitteestä pienentää leskeneläkkeen määrää eli $(700 \text{ €} - 645,50 \text{ €}) / 2 = 27,25 \text{ €}$

Leskeneläkkeestä vähennetään puolet ylittämän määrän eli
 $750 \text{ €} - 27,25 \text{ €} = 722,75 \text{ €/kk (leskeneläke)}$

Jos lesken laskennallinen työeläke on oleellisesti suurempi kuin hänen todelliset tulonsa edunjättäjän kuoleman jälkeen, voidaan vähentämisessä käyttää lesken todellisia tuloja. Näin voidaan tehdä vähentämisestä ensimmäisen kerran tehtäessä tai myöhemmin, mikäli lesken olosuhteissa tapahtuu oleellinen muutos viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Todellisten tulojen käyttöä vähentämisessä on haettava erikseen.

Eläkkeen muodostuminen

Työeläke karttuu työnteosta. Eläkkeen määrään vaikuttavat ansiot ja työhistorian pituus. Yrittäjillä eläke määräytyy yrittäjän eläkevakuutuksen (YEL) vahvistetun työtulon perusteella.

Eläke karttuu vuosituloista ikään sidotun karttumaprocentin mukaan. Karttumaprocentit ovat

- 1,5 % 18–52-vuotiaille
- 1,9 % 53–62-vuotiaille
- 4,5 % 63–67-vuotiaille.

Eläkkeen karttuminen päättyy 68 vuoden iän täyttämiskauden lopussa. Eläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttuu iästä riippumatta lisää eläkettä 1,5 prosenttia vuosituloista.

Vuotuinen eläkekarttuma voidaan laskea seuraavasti:

$$\text{Eläke} = \text{työtulo} \times \text{karttumisprosentti}$$

Yrittäjän eläkkeen perusteena on hänen vuotuinen YEL-työtulonsa. Jos yrittäjä muuttaa työtuloansa kesken vuoden, erisuuruista työtuloista lasketaan kalenterivuoden painotettu kokonaistytötlö, josta lasketaan kyseisen vuoden eläkekarttuma. Maksamattomat YEL-vakuutusmaksut pienentävät kokonaistytötlöä ja siten myös eläkkeen määrää.

Yrittäjällä on myös mahdollisuus joustaa vakuutusmaksuisa eli maksaa enemmän tai vähemmän vakuutusmaksua kuin mitä hänen vahvistettu työtulonsa edellyttäisi. Ylöspäin joustaminen kartuttaa enemmän eläkettä, alaspäin joustaminen pienentää eläkekertymää. Vahvistettu työtulo pysyy kuitenkin samana, minkä vuoksi joustolla ei ole vaikutusta esim. sairauspäivärahan suuruuteen.

Eläkkeen karttuminen sosiaalietuuksista

Vuodesta 2005 alkaen eläkettä on karttunut työansioiden lisäksi monista ansiosidonnaisista sosiaalietuuksista, muun muassa sairaus-, työttömyys-, vanhempain- ja koulutuspäivärahasta sekä vuorotteluvapaakorvauksesta ja kuntoutusrahasta. Sosiaalietuuksista karttuu eläkettä, jos työansioita on koko työhistorian aikana ennen eläkkeelle jäämistä ollut vähintään 16 223,61 euroa.

Ansiosidonnaisista sosiaalietuuksista karttuu eläkettä sen työansion perusteella, jonka mukaan kyseinen sosiaalietuus on laskettu. Etuudesta riippuen eläkettä kartuttaa 55–117 % työansiosta.

Etuuden perusteena olevasta työansiosta otetaan huomioon eläkettä laskettaessa:

Äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat	117 %
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	75 %
Sairauspäiväraha	65 %
Vuorottelukorvaus	55 %

Sosiaalietuuden myöntäjä määrittelee etuuden perusteena olevan työansion etuuden määrää laskiessaan. Etuuden perusteena oleva ansio voi olla esimerkiksi verotuksessa todettu vuosiansio tai viimeisten työskentelykuukausien keskiukuukausiansio.

Eläkettä karttuu myös mm. opiskeluajalta ja alle 3-vuotiaan lapsen kotihoidon perusteella. Tällöin eläkkeen karttumisen peruste on 675,98 euroa/kk.

Etusansion perusteella karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 18-vuotiaasta alkaen. Eläkettä karttuu etuuden perusteesta vain siltä ajalta, jolta etuutta on maksettu henkilölle itselleen.

Sosiaalietuuksista karttuu eläkettä yleensä eläketapahtumaa edeltäneen vuoden loppuun saakka. Vanhuuseläkkeessä etuusansiot otetaan kuitenkin huomioon eläkkeen alkamiseen saakka. Työttömyyspäiväraha-ajalta eläkettä karttuu enintään 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun.

Eläkettä tulevalta ajalta

Työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeisiin sisältyy aina tulevan ajan eläkkeenosa. Tuleva aika on aika eläketapahtumavuoden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Oikeus tulevaan aikaan on, jos yrittäjällä tai työntekijällä on työansioita vähintään 16 223,61 euroa eläketapahtumaa edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana. Ansioihin lasketaan mukaan kaikista EU-maista saadut ansiot.

Tulevan ajan ansio määräytyy eläketapahtumavuotta edeltäneen viiden kalenterivuoden työtulojen perusteella. Tulevalta ajalta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuodessa. Jos kuitenkin eläketapahtumapäivä on ennen vuotta 2010, tulevalta ajalta karttuu eläkettä 50-vuotiaaksi saakka 1,5 % ja 50–63-vuotiaana 1,3 %.

Vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläke

Vuoden 2004 loppuun asti eläke laskettiin jokaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta erikseen. Eläkettä kertyi työansioiden perusteella lasketusta eläkepalkasta tai YEL-työtulosta 23–59-vuotiaille 1,5 prosenttia ja 60 vuoden täyttämivuoden alusta 65-vuotiaaksi asti 2,5 prosenttia.

Yrittäjälle vuoden 2004 loppuun mennessä ansaittu eläke laskettiin YEL-työtulojen painotetusta keskiarvosta. Työsuhteen eläkepalkka laskettiin kunkin työsuhteen päättymistä edeltävien 10 viimeisen vuoden ansioista.

Työeläkkeiden yhteensovitus poistui

Ennen vuotta 2005 työeläkkeiden määrä oli rajoitettu korkeintaan 60 prosenttiin korkeimmasta eläkepalkasta. Vuoden 2005 eläkelakiuudistuksen yhteydessä tästä niin sanotusta yhteensovituksista luovuttiin yksityisillä aloilla. Julkisella sektorilla yhteensovitetaan kuitenkin vielä vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneet työeläkkeet, mutta ei tämän jälkeisiä eläkekertymiä.

Lakisääteiset liikenne- ja tapaturmakorvaukset (eli niin sanotut LITA-korvaukset) ovat edelleen ensisijaisia työeläkkeisiin nähden. Ne vähennetään myönnettävästä työeläkkeestä. Korvaukset ovat yleensä sen verran suuria, että työeläkettä ei välttämättä jää maksettavaksi. Siitä huolimatta työeläkettä kannattaa hakea, sillä jos työkyky myöhemmin palautuu ja henkilö palaa takaisin työelämään, karttuu hänelle eläkettä myös työkyvyttömyyseläkeajalta.

Laske oma työeläkkeesi!

Eläke-Tapiolan Eläkepalvelusta saat tietoa omasta työeläkkeestäsi. Eläkepalveluun kirjaututaan pankkitunnuksilla.

Sähköisessä eläkepalvelussa voit:

- tarkistaa henkilökohtaisen työeläkeotteesi
- valita, haluatko tarkistaa työeläkeotteen jatkossa vain netissä
- laskea vanhuus-, osa-aika- tai työttömyyseläkearvion
- hakea vanhuuseläkettä

Eläkepalvelun löydät osoitteesta elake-tapiola.fi/elaketurva

Tee eläkearvio
ja hoida eläkeasi
eläkepalvelussa »

Lisätietoja: [Eläke-Tapiolan eläkeneuvonta \(09\) 453 3651](tel:094533651)

Elinaikakerroin

Elinaikakerroimen arvioitu vaikutus			
Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Pienennys%	Eläkkeen pienentymistä kompensoiva lisätyöskentely
1950	0,98351*	1,6	3 kk
1955	0,957	4,3	7 kk
1960	0,926	7,4	12 kk
1965	0,898	10,2	17 kk
1970	0,873	12,7	22 kk
1975	0,851	14,9	27 kk
1980	0,831	16,9	31 kk
1985	0,813	18,7	34 kk
1990	0,798	20,2	38 kk

* vahvistettu elinaikakerroin, muut ovat arvioita

Työeläkejärjestelmä otti käyttöön vuonna 2010 elinaikakerroimen. Kerroin vaikuttaa 1948 ja sen jälkeen syntyneiden vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeisiin.

Elinaikakerroimen tarkoituksena on varautua keskimääräisen eliniän pitenemiseen ja hillitä siitä johtuvaa eläkekustannusten kasvua. Elinaikakerroin määräytyy viiden edeltävän vuoden kuolevaisuustilastojen perusteella lasketun keskimääräisen eliniän muutoksen perusteella.

Elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä sopeuttaen sen vastaamaan pidentyvää elinikää.

Työskentelemällä pidempään voi kartuttaa itselleen suuren eläkkeen. Työntekoa jatkamalla ei kuitenkaan pysty poistamaan elinaikakerrointa. Eläkettä myönnettäessä käytetään syntymävuoden mukaan määrättyä elinaikakerrointa. Käytettävä kerroin on siis sama riippumatta ajankohdasta milloin jää vanhuuseläkkeelle.

Esimerkki:

Henkilö on syntynyt vuonna 1960. Syntymävuoden mukainen arvioitu keskimääräinen elinikä on noin 86 vuotta. Hän jää vuonna 2023 vanhuuseläkkeelle 63 -vuotiaana.

Eläkettä on ehtinyt kertyä 1 500 €/kk. Elinaikakerroin pienentää eläkettä 111 €/kk ($1\,500 \cdot 0,926$). Bruttoeläke (ennen veroja) on 1 389 €/kk.

Työskentelemällä pidempään voi parantaa omaa eläketurvaansa. Mikäli vuonna 1960 syntynyt henkilö jatkaisi töitä vielä 12 kk 63 vuotta täytettyään 2 660 € kuukausiansioilla*, hän saisi kompensoitua elinaikakerroimen vaikutuksen lisätyöskentelyllä. Tällöin hänelle kertyisi eläkettä lisää 119 €/kk, joka on elinaikakerroin vähennyksen jälkeen 111 €/kk. Bruttoeläke (ennen veroja) 64 -vuotiaana olisi 1 500 €/kk.

* kuukausiansiosta on vähennetty työntekijän työeläkemaksu

Nuorena työkyvyttömäksi jääneillä ei välttämättä ole mahdollisuutta jatkaa työskentelyä. Siksi työkyvyttömyyseläkkeessä elinaikakerrointa sovelletaan ainoastaan ansaittuun eläkkeeseen, ei tulevan ajan eläkeosaan. Työkyvyttömyyseläkkeissä käytetään lisäksi sairastumisvuoden elinaikakerrointa, joten vaikutus on lievempi kuin jos käytettäisiin oman syntymävuoden mukaan laskettua kerrointa.

Indeksit

Työeläkejärjestelmään kuuluu työeläkkeen tason turvaava indeksisuoja. Eläkkeet on sidottu palkkojen ja hintojen muutoksia seuraavaan indeksiin. Indeksitarkistus tehdään vuosittain.

Käytössä on kolme eri indeksistä:

- Palkkakertoimella tarkistetaan työeläkkeen perusteena olevat ansiot vuodesta 2005 alkaen, jo karttuneet eläkkeet ja eri työeläkelakien mukaiset rajamäärät. Palkkakertoimessa palkkojen muutoksen painoarvo on 80 ja hintojen muutoksen 20 prosenttia.
- Työeläkeindeksillä korotetaan kaikkia maksussa olevia eläkkeitä. Työeläkeindeksissä palkkojen muutos vaikuttaa 20 ja hintojen muutos 80 prosenttia.
- Puoliväli-indeksillä tarkistetaan ne ansiot, joista eläke lasketaan vuoteen 2004 asti voimassa olleiden säännösten mukaan.

Eläkkeen hakeminen

1. Eläkettä kannattaa hakea 1–2 kuukautta ennen eläkkeen haluttua alkamista.
2. Ennakoarvion vanhuus-, osa-aika- ja työkyvyttömyyseläkkeen määrästä voi laskea osoitteessa tapiola.fi/elakepalvelu.

3. Eläkehakemuksen tekeminen:

- Vanhuuseläkkeen voi hakea kätevästi sähköisessä eläkepalvelussa osoitteessa tapiola.fi/elakepalvelu.
- Vaihtoehtoisesti hakemuslomakkeen voi tulostaa osoitteesta elake-tapiola.fi/elaketurva tai hakea Tapiolan, Turvan tai Kelan toimistoista sekä Eläketurvakeskuksesta.
  - Lomake täytetään, tulostetaan ja lopuksi allekirjoitetaan.
  - Samalla lomakkeella haetaan sekä yksityisten työsuhteiden, yrittäjätoiminnan ja julkisten palvelusuhteiden perusteella karttunutta työeläkettä että kansaneläkettä.
  - Myös eläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttunut uusi eläke on haettava.
  - Täytetty ja allekirjoitettu hakemus lähetetään osoitteeseen:

ELÄKE-TAPIOLA
Eläkepalvelut
PL 9
02010 TAPIOLA

Vanhuuseläkkeen rinnalla voi jatkaa yrittäjätoimintaa vapaasti ja halutessaan ottaa vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen. Vanhuuseläke voi alkaa aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta tai jos yrittäjätoiminta on päättynyt jo aiemmin, korkeintaan kolme kuukautta takautuvasti.

Osa-aikaeläkettä suunnitellessaan yrittäjän tulee miettiä miten puolittaa työpanoksensa. Osa-aikaeläkettä ei voida myöntää takautuvasti.

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen liitteeksi tarvitaan lääkärin B-lausunto. Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää kuusi kuukautta takautuvasti. **Osatyökyvyttömyyseläkkeestä** ja oikeudesta **ammattilliseen kuntoutukseen** voi hakea ennakkopäätöksen, joka on voimassa yhdeksän kuukautta.

Perhe-eläke voidaan myöntää kuusi kuukautta takautuvasti. Leski hakee leskeneläkettä täyttämällä perhe-eläkehakemuksen ja kaikista lapsista tulee täyttää erikseen lapsen perhe-eläkehakemus.

Eläkkeen hakeminen ulkomailta

Ulkomailla karttunutta eläkettä voi hakea samalla kun hakee eläkettä Suomesta. Suomen eläkehakemuksen lisäksi pitää tällöin täyttää huolellisesti U-liite eli Asuminen ja työnteke ulkomailla -lomake. Liitteeksi on hyvä laittaa kopiot ulkomaan työskentelyä koskevista asiakirjoista, kuten esim. työtodistuksista. Hakemuksessa on ilmoitettava pankkitilin numero kansainvälisessä IBAN-muodossa ja pankin SWIFT-tunnus. Nämä tiedot saa tilioitteelta tai omasta pankista.

Eläketurvakeskus välittää hakemuksen edelleen maahan, josta eläkettä haetaan. Suomessa asuva henkilö voi hakea EU- ja ETA-maassa, Sveitsissä ja sosiaaliturvasopimusmaissa (Australia, Chile, Israel, Kanada, Quebec ja USA) ansaittua eläkettä. Jos on työskennellyt jossain muussa maassa, Eläketurvakeskus neuvoo eläkkeen hakemisessa.

Jos haluaa saada ennakkolaskelman ulkomaisesta eläkkeestä, se tulee pyytää suoraan kyseisen maan eläkeviranomaiselta.

Ulkomailla asuvien (EU, ETA tai sosiaaliturvasopimusmaat) tulee kääntyä asuinmaan eläkeasioita hoitavan viranomaisen puoleen, jos haluaa hakea eläkettä Suomesta.

Kelan lapsikorotus

Kela maksaa alle 16-vuotiasta lasta huoltavalle eläkkeen saajalle lapsikorotuksena 21,23 euroa kuukaudessa lasta kohden. Kelan lapsikorotuksen voivat saada täyttää työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä saavat. Sen voi saada myös pelkkää työeläkettä saava. Kelan lapsikorotusta on haettava erikseen LA-lomakkeella Kelasta.

Eläkkeen myöntäminen

Kun hakemus ja kaikki tarvittavat tiedot ovat saapuneet Eläke-Tapiolaan, eläke voidaan laskea ja antaa siitä päätös. Pääsääntöisesti eläkkeenhakija saa vain yhden eläkepääätöksen, johon on koottu kaikista työsuhteista, yrittäjätoiminnasta ja julkisista palvelusuhteista ansaitut eläkkeet yhteen.

Eläke maksetaan kunkin kuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä. Eläke on veronalaista tuloa, josta vero peritään verotoimistosta saatavan henkilökohtaisen ennakonpidätysprosentin mukaan.

Eläkepääätöksestä on mahdollista valittaa. Valitus toimitetaan eläkepääätöksen antaneeseen eläkelaitokseen. Eläkelaitos joko oikaisee tekemänsä päätöksen valituksen mukaiseksi tai lähettää valituksen eteenpäin Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Mikäli eläkkeensaaja on tyytymätön myös muutoksenhakulautakunnan päätökseen, voi

valittaa eteenpäin Vakuutusoikeuteen. Vakuutusoikeus on ylin muutoksenhakuaste. Tarkemmat ohjeet valituksen tekemiseen saa eläkepääätöksen mukana tulevasta muutoksenhakuohjeesta.

Ansaintarajat eläkkeellä ollessa

Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen rinnalla voi tehdä työtä rajoituksetta. Muidenkin eläkkeiden rinnalla voi työskennellä, mutta eläkkeensaajan tulee noudattaa seuraavia ansaintarajoja.

Eläkelaji	Ansaintarajat 2012
Vanhuuseläke / varhennettu vanhuuseläke	Ei ansaintarajaa
Osa-aikaeläke	35–70 % kokoaikatyön vakiintuneesta ansiosta
Työkyvyttömyyseläke	40 % työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta ansiosta (kuitenkin vähintään 713,73 euroa)
Osatyökyvyttömyyseläke	60 % työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta ansiosta (kuitenkin vähintään 713,73 euroa)

Työeläkkeen vaikutus kansaneläkkeeseen

Seuraavissa taulukoissa on esitetty työeläkkeen määrän vaikutus maksettavaan kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen 65 vuoden iässä sekä yksinäisille eläkkeensaajille että naimisissa oleville. Työeläkkeeseen eläkkeensaajan perhesuhteilla ei ole vaikutusta, mutta kansaneläkkeen määrässä perhesuhteet huomioidaan. Taulukoissa on oletettu, että henkilö ei ole työskennellyt 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Kansaneläkkeen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Jos eläke alkaa 63-vuotiaana, kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen tehdään 0,4 % varhennusvähennys jokaista varhennuskuukautta kohti 65 vuodesta taaksepäin laskettuna. Kahdelta vuodelta varhennus on 9,6 %.

Jos työskentely jatkuu 65-vuotiaaksi saakka kansaneläke ja takuueläke maksetaan kokonaan ilman varhennusvähennystä. 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen tehdystä työstä karttunut työeläke ei pienennä kansaneläkkeen määrää, mutta takuueläkkeen määrää se pienentää.

Eläkkeet ja nettoeläke verojen jälkeen ovat esimerkeissä vuoden 2011 tasossa. Verotus on laskettu olettaen, että samaa kuukausituloa saadaan koko vuoden ajan. Kunnallisveroksi on oletettu 19,25 ja kirkollisveroprosentiksi 1,39. Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on 1,39 %.

Työeläkkeen vaikutus kansaneläkkeeseen sekä nettoeläke verojen jälkeen

Yksinasuva

Työeläke/kk	Kansaneläke	Takuueläke 1.3.2012	Kokonaiseläke/ kk	Verot ja maksut e/kk	Verot ja maksut % bruttoeläkkeestä	Netto eläke/kk
0	609	105	714	0	0	714
50	609	55	714	0	0	714
100	585	28	714	0	0	714
150	560	0	710	0	0	710
200	535	0	735	0	0	735
250	510	0	760	0	0	760
300	485	0	785	0	0	785
350	460	0	810	0	0	810
400	435	0	835	0	0	835
450	410	0	860	0	0	860
500	385	0	885	9	1	877
550	360	0	910	19	2	891
600	335	0	935	29	3	906
650	310	0	960	40	4	921
700	285	0	985	50	5	936
750	260	0	1 010	60	6	950
800	235	0	1 035	70	7	965
900	185	0	1 085	91	8	995
1 000	135	0	1 135	111	10	1 024
1 100	85	0	1 185	132	11	1 054
1 200	35	0	1 235	152	12	1 083
1 300	0	0	1 300	179	14	1 121
1 400	0	0	1 400	220	16	1 180
1 500	0	0	1 500	261	17	1 239
1 600	0	0	1 600	302	19	1 298
1 700	0	0	1 700	338	20	1 362
1 800	0	0	1 800	372	21	1 428
1 900	0	0	1 900	406	21	1 494
2 000	0	0	2 000	450	23	1 550
2 200	0	0	2 200	513	23	1 687
2 400	0	0	2 400	583	24	1 817
2 600	0	0	2 600	678	26	1 922
2 800	0	0	2 800	772	28	2 028
3 000	0	0	3 000	867	29	2 133
3 200	0	0	3 200	960	30	2 240
3 400	0	0	3 400	1 044	31	2 356
3 600	0	0	3 600	1 131	31	2 469
3 800	0	0	3 800	1 219	32	2 581
4 000	0	0	4 000	1 306	33	2 694
4 200	0	0	4 200	1 393	33	2 807
4 400	0	0	4 400	1 480	34	2 920
4 600	0	0	4 600	1 567	34	3 033
4 800	0	0	4 800	1 654	34	3 146
5 000	0	0	5 000	1 741	35	3 259

Lähde: Eläketurvakeskus

Työeläkkeen vaikutus kansaneläkkeeseen sekä nettoeläke verojen jälkeen

Avo- tai avioliitossa oleva puoliso

Työeläke/kk	Kansaneläke	Takuueläke 1.3.2012	Kokonaiseläke/ kk	Verot ja maksut e/kk	Verot ja maksut % bruttoeläkkeestä	Netto eläke/kk
0	540	174	714	0	0	714
50	540	124	714	0	0	714
100	517	97	714	0	0	714
150	492	72	714	0	0	714
200	467	47	714	0	0	714
250	442	22	714	0	0	714
300	417	0	717	0	0	717
350	392	0	742	0	0	742
400	367	0	767	0	0	767
450	342	0	792	0	0	792
500	317	0	817	0	0	817
550	292	0	842	0	0	842
600	267	0	867	1	0	866
650	242	0	892	11	1	880
700	217	0	917	22	2	895
750	192	0	942	32	3	910
800	167	0	967	42	4	925
900	117	0	1017	63	6	954
1 000	67	0	1067	83	8	984
1 100	17	0	1117	104	9	1013
1 200	0	0	1200	138	11	1062
1 300	0	0	1300	179	14	1121
1 400	0	0	1400	220	16	1180
1 500	0	0	1500	261	17	1239
1 600	0	0	1600	302	19	1298
1 700	0	0	1700	338	20	1362
1 800	0	0	1800	372	21	1428
1 900	0	0	1900	406	21	1494
2 000	0	0	2000	450	23	1550
2 200	0	0	2200	513	23	1687
2 400	0	0	2400	583	24	1817
2 600	0	0	2600	678	26	1922
2 800	0	0	2800	772	28	2028
3 000	0	0	3000	867	29	2133
3 200	0	0	3200	960	30	2240
3 400	0	0	3400	1044	31	2356
3 600	0	0	3600	1131	31	2469
3 800	0	0	3800	1219	32	2581
4 000	0	0	4000	1306	33	2694
4 200	0	0	4200	1393	33	2807
4 400	0	0	4400	1480	34	2920
4 600	0	0	4600	1567	34	3033
4 800	0	0	4800	1654	34	3146
5 000	0	0	5000	1741	35	3259

Lähde: Eläketurvakeskus

Eläke-Tapiola palvelee

Yrittäjän verkkopalvelut

Yrittäjä voi hoitaa kaikki vakuutus- ja vahinkoasiansa Tapiolan verkkopalvelussa. Palveluun voi tustua osoitteessa tapiola.fi/esittely. Samassa osoitteessa voi tilata käyttöön tarvittavat tunnukset.

Sähköinen eläkepalvelu

Eläke-Tapiolan eläkepalvelusta saa tietoa omasta työeläkkeestä. Palveluun kirjaudutaan omilla pankkitunnuksilla osoitteessa tapiola.fi/elakepalvelu.

Puhelinpalvelu

Eläke-Tapiola palvelee työeläkeasioissa puhelimitse arkisin klo 8–16.30.

Neuvonta ennen eläkkeelle jäämistä

(09) 453 3651 Eläkeneuvonta

- työntekijöiden ja yrittäjien neuvonta
- vanhuus-, osa-aika-, työttömyys- ja työkyvyttömyys- ja perhe-eläke sekä ammatillinen kuntoutus

(09) 453 3680 TyEL- ja YEL-vakuuttamiseen liittyvät asiat

(09) 453 3681 Eläkelakien piiriin kuulumisen selvittely

(09) 453 3732 Kansainvälinen vakuutuspalvelu

Eläkehakemukset ja niiden käsittely

(09) 453 4325 Ammatillinen kuntoutus: työkokeilu, uudelleen koulutus ja kuntoutuspalveluiden toimeksiannot

(09) 453 3652 Eläkkeiden laskenta:
vanhuus-, osa-aika-, työttömyys- ja perhe-eläke
sekä kaikki kansainväliset eläkeasiat

(09) 453 4333 Työkyvyttömyyseläkkeet ja kuntoutustuki

(09) 453 3650 Eläkkeiden maksamiseen ja verotukseen liittyvät kysymykset

Sähköposti

Eläkeneuvonta palvelee myös sähköpostitse osoitteessa tyolake@tapiola.fi. Sähköpostia käyttäessä on hyvä muistaa, että suojaamattomassa sähköpostiyhteydessä ei voida taata sähköpostiviestinnän luottamuksellisuutta.

Postiosoite

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola
PL 9
02010 TAPIOLA